

**gatonins* per dissimilació *gatolins* (c. 1500 i potser S. XIV, *AlcM*; *gatuli*, Tor de V. Ferrera, 1932); *gatonera* 'el forat de la porta on s'esmunyeixen els gatons' (Tor, 1932) i per on T. de Bajalta llença la clau al repugniant Saganyoles (supra), «lo darrer que tanca la porta deixa la clau sota la g.», «a altes hores de la nit, ¿qui dintre veuria que ell treya la clau de la g., obria poc a poc la porta y's ficava a la casa del pagès?», Noller (*Notes de c.*, 199, 173); i *gatoner*. *Gatonar* i *gatonada* [Lacav.]; *gatoneria*; *gatonot*.

Gatosa [1803, Belv.; *CostManc.* I, s. v.]; «cregui'm que'm donan tan gust / com si'm gratés ab *gatoses*», Pitarra (*Ous del dia*, *Gat.* I, 248), vivíssim pertot en cat. or. fins a l'Albera (Bosch de la Tri., *Records d'un Exc.*, 162) i no menys a Mall. (PdAPenyà, *Po. Pop.*, 15 cita a *esgarrinxada*, *GARRA*), dins l'àmbit del català central no se sent altra cosa que *gatóza*, però a Mall. i cap als extrems NE. i SO. deixen caure la -z- (Palafrugell, Reus, *BDLC* IV, 294); almenys en les nostres serres costeres hi ha distinció de l'argelaga, que és més verda, planta menys brancuda i robusta; com que la gatosa *esgarrinx*a i fereix considerablement es comprèn la comparació amb la unglada del gat: castellà *gat-uña*, mossàr. *unya-gato* en l'andalús Aben-Djöldjol (a. 982), i en basc es diu *katu-sarpa* segons un manuscrit botànic bascongat (biscaí, o més aviat guipuscoà, Azkue, s. v.). *Gatosam*. *Gatosar*; *əz gato*^{wa} nom d'un sementer de Lluçanar (mall. a StLlorenç des Cardassar, 1964). *Gatovell*.

CPR.: *Gat-maimó* no vol dir res de bo a Menorca, encara que s'oblidin d'aclarir-nos-ho les autoritats menorquines (cf. abundor d'altres dades en *AlcM*, s. v. *maimó* i *gat*): «si tancàssiu en clau / fariáu milló: / que vendrà un *gat-maimó*, / encapullat / ---», Camps Merc. (*Folkl.* I, 170; de nou 336). *A gatameu* 'de quatre grapes' val. (*méu*, Gaianes, 1962), i Ebre: «en aquella cova s'hi ha d'entrar a *gataméus*», Torre de l'Espanyol (1936); «de quatre potes» (cast. a *gatas*), Tost. i Rib. (Arabia, *MiscFolkl.*, 175); però MGadea ho posa amb -á: «anar a la *gata-mau* o en quatre cames», MGadea (*T. del Xè* III, 7). *Gatimoix* ross., supra. *Gat-salit* cerd. 'gatell', «semblant al salze, però distint», El Vilar d'Urtx (1935), Eina (1959); cf. supra; el component és el ll. clàss. *SALICTUM* 'salzedà'. *Gatacumba*, deformació val. amb etim. popular de *catacumba*. *Gat-vaire* (supra). I les formacions humanistes burlesques *gaticida*, *gatomàquia*.

¹ *Katu* és la forma del basc comú, que ja trobem en l'alabès Landucci, S. XVI, i la majoria dels dialectes bascos, però en canvi hi ha *gatu* en els més orientals: no sols al Roncal i la Sule, sinó també a les valls navarreses immediates (Zaraitze i Esteribar): Azkue; Mitxelena, *Fon. Hi. Vca.*, 128, n. 5. ¿Potser *CATU* va entrar primer en basc, des del Nord, i fou després empès endins per una segona onada, més semblant al gascò *gat*, arag. *gato*? — ² En *RMa.* (s. v. *murilegus*, p. 485) hi ha també *qitt* (pl. *qitat*), i la *i* d'aquest sembla un indicatiu que el mot hi entrà independentment del llatí. Indiciu en realitat fràgil, no sols perquè la terminació -*ús* fa ja les altres for-

mes suspectes de ser manlleus del llatí vulgar; i com que justament *quittús*, que figura també en *RMa.*, té encara una altra vocal *u*, tot plegat és contradictori. Totes dues formes hagueren d'existir així mateix a Granada car si bé *PAlc.*, 261.31, només dona la forma *quitt* amb *i*, com a plural posa *catátic*, doncs hi havia hagut allà també la forma en -*uç*, i de fet el plural de *quittús* és *qatátis* en el nostre Vocabulista. ³ Sembla que un i altre admeten que les formes documentades en cèltic insular són manlleuades del llatí: W., *Die Sprache der Festlandkelten*, p. 197. En *Rbenania Germ-Celtica*, 129, interpreta el *Catto*-de noms de persona renans com a 'gat'. Crec que es tracta de *Cattonius*, *CIL* XIII, 3990 (no sé si també de *Catullius*, XIII, 4247), i a la p. 122 explica que *Cattonius* és cèltic segons l'extensió dels seus afins *Catto*, -*ttius* etc. *L'IEW* de Pok. guarda silenci (si bé posant com a cèltica l'arrel *CATU*-lluita' (534.27 etc.), i és clar que és aquest homònim el que ens posa en guàrdia davant bastantes deduccions.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *gatada*, *gatarró*, *gatarrot*, *gatàs*, *gatassa*, *gaterjar*, *gatell*, *Font de la Gatelleda*, *Font de la Gatellella*, *Font de les Gatelletes*, *gatellar*, *Gatellar*, *gatella*, *gatellar* (veg. supra), *gatellera*, *gater*, *gatera*, *gateral*, *gateria*, *gatet*, *gateta*, *gatill*, *gatillo*, *gatina*, *gatinar*, *gatinada*, *gatiner*, *gatinera*, *gatinrada*, *gatinó*, *gatinyar*, *gatinyar-se*, *gatinyors*, *gatinys*, *gatinoyot*, *esgatinyar-se*, *gadir*, *gatirola*, *agadir*, *agatinyada*, *agatinyor*, *agatinyament*, *esgatonar*, *esgatussar-se*, *engatar*, *engatament*, *desengatar*, *engatussar*, *engatussar-se* (veg. supra), *engatissar-se*, *gató*, *gatolins*, *gatonera*, *gatoner*, *gatonar*, *gatonada*, *gatoneria*, *gatonot*, *gatos*, *gatosam*, *gatosar*, *gatovell*, *gat-maimó*, *a gatameu*, *a gatameus*, *a la gata-mau*, *gati-moix*, *gat-salit*, *gatacumba*, *gat-vaire*, *gaticida*, *gatomàquia*.

GATGE, 'penyora cavalleresca', pres del fr. *gage* 'penyora', 'sou', i aquest, del fràncic **WADDI* 'penyora'; cf. a-al. ant. *wetti* 'penyora', 'obligació jurídica', 'juguesca', al. *wette* 'juguesca', ags. *wedd*, esc. ant. *wed*, gòt. *wadi* 'fermança', 'penyora'. □ 1.ª doc.: Llull.

«Lo Leupart reptà lo rey de trahició, e dix que --- ell li ho combatria --- fermà la batalla, e donà son *gatge* al rey», Llull (*Merav.*, *NCL* II, 138); «resposen los missatgers del rey Carles: Doncs, rey, puix axí ho deys, dats vostre *gatje* en presència de tuyt; e llavors lo senyor rey pres un parell de guants que tenia: un cavaller, e va-ls gitar en presència de tuyt; e los missatgers del rey Carles preseren los *gatjes*», Muntaner (*Cròn.*, 120); «que poseu vostre *gatge* en poder dels jutges del camp», «sabé que son germà era posat en *gatge* de batalla», «yo-us ofir batalla a tota ultrança: e lançà-li uns guants per *gatge*», JnMartorell (*Ag.* I, 238, 236, 373). Mot quasi exclusivament cavalleresc en la nostra llengua i cultura. Pertot en romànic és manlleu del fr., engolit millor que en la nostra en alguna altra llengua moderna (angl., cast., *DCEC GAJE*).

DERIV.: *Engatjar* s'havia usat a l'E. Mj. a Catalunya